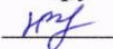

МКУ «Управление образования Нюрбинского района»

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Нюрбинская средняя общеобразовательная школа №1 имени Степана Васильева»
(с углубленным изучением отдельных предметов)

Рассмотрено: руководитель МО /Николаева Т.В./ ФИО Протокол № <u>1</u> от «<u>29</u>» <u>август</u> 2016г.	Согласовано: зам. руководителя по УВР (НМР) /Максимова Н.Н./ ФИО от «<u>30</u>» <u>сентября</u> 2016г.	Утверждено: Руководитель ОО /Васильева В.Р./ ФИО Приказ № <u>450</u> от «<u>29</u>» <u>сентября</u> 2016г.
---	---	--

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по предмету (курсу) «__родной язык»

7 класса

68 часов

Программу составила:

Харлампьева Мария Николаевна
1 категория

г.Нюрба, 2016 год

БЫҔААРЫ СУРУК

Үлэм бырагыраамата Семенова С.С автордаах «Саха тылын үөрэтии программатыгар», Дьокуускайга 2000 с. тахсыбыта, олобуран оҥоһулунна. Саха Республикатыгар орто оскуолаҕа саха тылын үөрэтии государственнай суолталаах икки докумуонна олобулар:

1. 1992 с. Муус устар 4 күнүгэр ылыллыбыт Саха Республикатын Конституциятын 46-с ыстатыйатыгар «Саха Республикатын государственнай тылларынан саха уонна нуучча тыла буолаллар» диэн суруллубута. Ол аата саха тыла үөрэххэ, үлэҕэ-хамнаска, дьыала-докумуон толоруутугар, общественной олох бары эйгэтигэр толору туттуллар бырааптаах тыл буолар.

2. СР Правительства 1991 с. Ыам ыйын 23 күнүгэр «Саха Республикатын национальной оскуолаларын саңардан сайыннарыы концепциятын» бигэргэппитэ. Концепция оҕо кыра сааһыттан орто оскуоланы бүтэриэр диэри төрөөбүт тылынан иитиллэр, үөрэнэр конституциянан көрүллүбүт демократической быраабын олоххо киллэрэр принциби тутуһар.

Оҕо төрөөбүт тыла үөрэҕи-билиини кэбэҕэстик ылынар, өйө-толкуйа тобуллар, майгыта-сигилитэ олохсуйар, айар-тутар дьобура сайдар айылбаттан айыллыбыт эйгэтэ буолар.

Саха тыла – саха оскуолатыгар үөрэх тыла, билии-көрүү төрдө буолар. Үөрэнээччи тыл үөрэҕин туһунан сүрүн өйдөбүлэ, ситимнээн саңарар үөрүүҕэ, ырытар-толкуйдуур, оңорон көрөр дьобура маңнай төрөөбүт тыл уроогар олохсуйар.

Саха тылын орто оскуолаҕа үөрэтии манньк сыалы-соругу туруорар:

1.Саха тылын барҕа баайын, тутулун, уратытын оҕо өйүгэр-сүрэҕэр тийэр курдук арыһан көрдөрүү.

2.Үөрэнээччи араас эйгэҕэ, араас наадаҕа сахалыы сатаан саңарар,суруйар дьобуру иңэрии.

3.Саха тылын талыы-талба кэрэтин биллэрэн, ийэ тылын сөбүлүүр, харыстыыр, төрүт культуратын биһириир, омугун сыаналыыр, убаастыыр ыччаты иитэн таһаарыы.

Саха тылыгар үөрэтии программата орто оскуоланы бүтэрэр үөрэнээччигэ манньк ирдэбили туруорар:

-үөрэнээччи үлэҕэ-хамнаска, дьыалаҕа-куолуга, общественной олоххо төрөөбүт тылынан хомоҕойдук кэпсэтэр, санаатын сааһылаан этэр, суруйар;

- саха тылын үөрэҕин, тыл культуратын туһунан өйдөбүлү ылар, литературнай нуорманы билэр, төрөөбүт тылын барҕа баайын сыаналыыр, сатаан туһанар;

- ийэ тылын баайынан, кэрэтинэн киэн туттар, төрөөбүт тыла сайдарын туһугар туруулаһар, кэлэр көлүөнэҕэ тириэрдэр ытык изэстээҕин өйдүүр.

2. Үөрэх биридимиэтин уопсай характеристиката:

Саха тылын 7 кылааска үөрэтии ис хоһооно икки сүрүн чааска араасар:

1) Тыл үөрэ5э, ол аата тутулун, үгэс буолбут салааларын (морфологияны) үөрэтии; ол курдук араас саңа чааһа үөскүүр уонна уларыйар халыыбын үөрэтэн, тыл литературнай нуорматын арааран билэргэ уонна тутуһарга үөрэтэр.

2) Ситимнээх саңа, ол аата тизкис тутулун, саңарар саңа тиибин уонна истиилин билии.Тыл культуратын, стилистика ирдэбиллэригэр тирэ5ирэн, ситимнээн саңаны саңарар үөрүйэ5и сайыннарыы.

Сыл түмүгэр үөрэнээччи тугу сатыыра:

- Кэпсэтии уонна кинигэ стилин уратыларын өйдөөн, сатаан туһанар, сизэрдээх кэпсэтии ирдэбилин тутуһар.
- Саха тылын этигэнин-кэрэтин сыаналыыр, туһанар: хомо5ойдук саңарар-иңэрэр, паараласпыт, сомо5о домо5у то5оостоох кэмнэ сатаан туттар.
- Сана чаастарын билэр, араарар буолуохтаах.Үөрэппит саңа чааһыгар туттуллар орфография быраабылатын тутуһар, сурук бэлиэтин туруорар.
- Нууччалыы тартарыылаах этиини таба көрөн көннөрөр, бэйэтэ сахалыы ыраастык саңарарга кыһанар.

Тыл үөрэ5э

Кириии тизмэ. Саха тыла-ийэ тыл (1 ч)

Хатылаабын (2 чаас)

Морполуогуйа. Таба суруйуу (40\3 чаас)

1. Тус туохтуур (19 чаас)

Туохтуур өйдөбүлэ. Суолтата. Морфологическай бэлиэтэ. Арааһа.

Туохтуур төрүт оло5о, үөскүүр ньымата.

Туохтуур сирэйдэниитэ.

Көмө туохтуур өйдөбүлэ.

Туохтуур туһаайытын суолтата, арааһа.

Туохтуур кизбин суолтата, арааһа.

Туохтуур көрүнүн арааһа.

Туохтуур кыччаттар халыыба.

Дьүһүннүүр уонна тыаһы үтүктэр туохтуурдар.

Туохтууру таба суруйуу.

Үөрэнэччи ылар үөрүйэхтэрэ: Туохтууру атын сана чааһыттан ыйыты туруоран араарар, тизкистэн булар, арааһын ыйар. Олоһун сатаан булар, араарар, ахсаанын, сирэин, кэмин быһаарар. Тылдыттан туохтуур арааһын булар, суолтатын быһаарар. Туохтууру араас сыһыарынан үөскэтэр. Санарар санаба паараласпыт туохтууру үөскэтэн туттар. Көмө туохтууру сатаан араарар, этиигэ таба туттар. Туһаайы арааһын быһаарар, сатаан үөскэтэр. Санарар санатыгар туһаайыны таба туһанар. Туохтуур кизбин арааһын быһаарар, сатаан үөскэтэр, араастаан уларытар, этии ис хоһооно хайдах уларыгарын кэтээн көрөр. Туохтуур көрүнүн, кыччаттар халыыбын быһаарар, сатаан үөскэтэр. Санарар санатыгар дьүөрэлээн туттар. Дьүһүннүүр уонна тыаһы үтүктэр туохтуурдары сатаан араарар, үөскэтэр, быһаарар. Таба туһанан сөптөөх этиилэри онорор. Туохтууру быраабыланы тутуһан сөпкө суруйар.

2. Аат туохтуур (5 чаас)

Аат туохтуур суолтата, морфологической бэлиэтэ. Арааһа.

Аат туохтуур норуот айымньыгар. Аат туохтуур –истиилгэ.

Үөрэнэччи ылар үөрүйэхтэрэ: Аат туохтууру, даһаанын ааты, туохтууру сатаан араарар, этии чилиэнинэн таба ырытар. Сөптөөх ыйыты туруоран тизкистэн булар. Аат туохтуур литературнай нуорманы кэбэр миэстэтин булан көрөр, синонимынан солбуйар.

3. Сыһыат туохтуур (4 чаас)

Сыһыат туохтуур суолтата, морфологической бэлиэтэ. Арааһа.

Үөрэнэччи ылар үөрүйэхтэрэ: Сыһыат туохтууру этииттэн уонна тизкистэн ыйыты туруоран булар, арааһын быһаарар. Таба туһанан, этиилэри онорор.

4. Сыһыат (5 чаас)

Сыһыат суолтата, морфологической бэлиэтэ.

Сыһыат үөскүүр ньымата, арааһа.

Үөрэнэччи ылар үөрүйэхтэрэ: Сыһыат арааһын сатаан быһаарар. Тылдыттан сыһыат арааһын булар, суолтатын быһаарар, этиигэ туттар.

5. Көмө сана чаастара (6 чаас)

Көмө сана чааһын өйдөбүлэ. Көмө сана чааһын арааһа.

Эбиискэ өйдөбүлэ, морфологической бэлиэтэ.

Сыһыан тыл өйдөбүлэ, морфологической бэлиэтэ.

Дьөһүөл өйдөбүлэ, морфологической бэлиэтэ.

Ситим тыл өйдөбүлэ, морфологической бэлиэтэ, арааһа.

Үөрэнээччи ылар үөрүйэхтэрэ: Көмө сана чаастарын сатаан араарар, араабын ыйар, суолтатын өйдүүр, сыаналыыр. Этиигэ, тиэкискэ сатаан туттар. Сурук бэлиэтин туттар.

7. Сана аллайы (1 чаас)

Сана аллайы өйдөбүлэ, морфологическай бэлиэтэ.

2. Сана чаастарыгар хатылаабын (3 чаас)

Үөрэппит матырыяалын билиэхтээх, таба суруйуу, сурук бэлиэтин быраабылаларын сатаан быһаарыах, холобурдуох тустаах.

Сатыахтаах:

- сана чаабынан, сиинтэксисти ырытары;
- сана чаастарын тылга-өскө сатаан туттары;
- үөрэппит табымынан литэрэтиирэли тылы туттары.

Тылы таба суруйууга. Үөрэппит быраабылаларыгар олобуран сыһыаны булар, сатаан көннөрөр.

Сурук бэлиэтигэр. Үөрэппит быраабылаларыгар олобуран сурук бэлиэтин сөпкө туруорар, быһаарар.

Ситимнээх сана (19\2 чаас)

1. Сангарар сана истиилэ (13 чаас)

1.1. Хатылаабын (1 чаас)

1.2. Уус-уран истиил (6 чаас)

Уус-уран истиил өйдөбүлэ, бэлиэтэ, туттуллар эйгэтэ.

Уус-уран истиил тыла-өһө. Ойуулуур-дьүһүннүүр ньымалар.

Уус-уран ойуулаабын арааба. Киьини, хамсыыр-харамайы, айылбаны, малы-салы, дьиэни-уоту ойуулаабын.

Үөрэнээччи ылар үөрүйэхтэрэ: Уус-уран истиили атын истиилтэн араарар. Киьини ойуулуур ньыманы булан ырытар, сатаан кэпсиир. Бэйэ дьиэтин-уотун ойуулуур-дьүһүннүүр ньыма көмөтүнэн суруйар.

1.3. Публицистика истиилэ (6 чаас)

Публицистика истиилин өйдөбүлэ, бэлиэтэ, туттуллар эйгэтэ.

Публицистика истиилин тылын-өһүн уратыта.

Үөрэнээччи ылар үөрүйэхтэрэ: Публицистика истиилин атын истиилтэн араарар, тылын-өһүн уратытын быһаарар. Аахпыт тиэкискэ олобуран бэйэтин санаатын суруйар.

2. Сана тиибэ (6 чаас)

2.1. Сэһэргээһин

Араас истиилинэн сэһэргээһин (кэпсэтии, уус-уран, наука истиилэ).

Уус-уран сэһэргээһин. Публицистикаба сэһэргиир истиили туһаны. Наука эйгэтигэр сэһэргиир истиили туһаны.

Үөрэнээччи ылар үөрүйэхтэрэ: Сэһэргиир тиэкис эбэтэр кэрчик истиилин быһаарар. Оскуола, бөһүлэк, улуус олобуттан биир тиэмэбэ тус-туспа истиилинэн кэпсиир эбэтэр өйтөн суруйар.

2.2. Ойуулаабын

Араас истиилинэн ойуулаабын. Ойуулаабын тылын-өһүн уратыта.

Үөрэнээччи ылар үөрүйэхтэрэ: Ойуулуур тизкис истиилин быһаарар. Араас истииллээх ойуулуур тизкии автор тылын тутуһан аахпыттан суруйар.

2.3. Тойоннообун

Араас истиилинэн тойоннообун уратыта, тыла-өһө.

Үөрэнээччи ылар үөрүйэхтэрэ: Тойоннообун тизкис истиилин быһаарар. Оскуола, кылаас олоһор баар проблема туһунан тус-туспа истиилинэн тойоннообун тизкии өйтөн суруйар.

3. Ситимнээх саҥаҕа хатылаабын (2 чаас)

Үөрэнээччи сатыахтаах: Оскуола, кылаас олоһор баар кыһалҕа туһунан тус-туспа истиилинэн тойоннообун тизкии өйтөн суруйар. Нуучча тылын сабыдыалынан саха тылын литэрэтиирэлии нуорматын кэһии, истиили бутуйуу тугэннэрин булар. Куннээһи олоххо көрсүллэр тугэннэри чуолкайдык итэһэтиилээхтик кэпсиир.

Үөрэтэр-методическай литература:

1. Н.Н. Неустроев, А.Г. Ядрихинская, С.С. Семенова «Саха тыла. Морфология» 7кылааска үөрэнэр кинигэ, Дьокуускай, 2009 с.
2. «Саха тыла. Саха оскуолатын программата», 5-11 кылаас, Дьокуускай, 2000с
3. Г.Г. Филиппов, И.П. Винокуров «Саха тыла» грамматика ыйынньыга, Дьокуускай, 1996 с.
4. С.С. Семенова, Н.П. Парфенова «Аахпыттан суруйуу уонна диктант тизкистэрэ» 5-11 кылаас, учууталга көмө кинигэ, Дьокуускай, 2004 с.
5. С.Д. Егинова «Саха тыла: тылы ырытыы халыыба», Дьокуускай, 2004 с.
6. О.Р. Аржакова, М.С. Ядрихинская «Аахпыттан суруйуу хомуурунньуга» (5-9 кылаас), Дьокуускай: Бичик, 2016с.
7. В.И. Аммосова «Дьыктаан хомуурунньуга: 5-9 кылаас», Дьокуускай: Бичик, 2016с.

Сыллаа5ы календарнай-тематической барыллааһын былаана

№	Уруок тиэмэтэ салаата	Тугу билэрэ-үөрэтэрэ	Бэр. чааһа	Дьиэ5э соруудах	Күнэ-ыйа		Бэлиэтээһин
					Былаа- нынан	Түол- бута	
1	Кирири тема. Саха тыла-ийэ тылбыт	О5о төрөөбүт тыл суолтатын билэр, дьикти этигэн кыа5ар эрэнэр, итэ5эйэр.	1		01.09- 03.09		
2	Морфология. Урут барбыты хатылааһын.	Морфология тугу үөрэтэрин санатыыы. Саҥа чаастарын чиңэтии.	1	соруудах 3 сир	05.09- 10.09		
3	Урут барбыты хатылааһын. Ааттар кылаастара.	Ыйытыты түрүоран ханнык саҥа чааыа буоларын ыйар. Аат тыл, да5ааыын, ахсаан аат, солбуйар аат диэн араарар.	1				
	1 салаа. Тыл үөрэ5э. Морфология						
4-5	Түохтуур Түохтуур-саҥа чааһа, морфологической бэлиэтэ	Түохтууру ыйытыты түрүоран араарар, тиэкистэн булар, арааһын ыйар	19 2	 3,5эрч	12.09- 17.09		
6-7	Түохтуур үөскүүр ньымата	Түохтуур үөскүүр ньыматын билэр: пааралаһан, сыһыарыынан,аттарыынан	2	9 эрч	19.09- 24.09		
8-9	Түохтуур сирэйдэниитэ	Т. сирэийин, ахсаанын, кэмин быһаарар	2	14 эрч	26.09- 01.10		
10	Көмө түохтуур	Көмө түохтууру сатаан араарар, истиил ирдэбилигэр туттар	1	18 эрч	03.10- 08.10		

11-12-13	Түохтүүр туһаайыта	Туһаайыы араанын быһаарар, сатаан үөскэтэр	3	24(1,2) эрч 28 эрч	10.10-15.10		
14-15-16	Түохтүүр киэбэ	Түохтүүр киэбин араанын быһаарар, сатаан үөскэтэр	3	33,34 эрч	17.10-22.10		
17	Түохтүүр көрүңэ	Хайааһын хайдах быһыылаахтык буоларын быһаарар	1	38 эрч			
18	Түохтүүр кыччаттар формата. Түохтүүр үлүбүөй формата	Т. кыччаттар халыыбын быһаарар, сатаан үөскэтэр. Т.үлүбүөй халыыбын билэр	1	у/у тиэкистэн бул	24.10-29.10		
19	Хонтуруолунай үлэ		1				сородахтаах истэн суруйуу
20	Дьуһуннүүр уонна тыаһы үтүктэр түохтүүрдэр	Дьуһуннүүр уонна тыаһы үтүктэр түохтүүрдэр сатаан быһаарар, үөскэтэр	1	47,48 эрч	08.11-12.11		
21	Түохтүүрү таба суруйуу. Саңа чааһынан ырытыы	Т.этииттэн, тиэкистэн булан саңа чааһынан сатаан ырытар	1	сородахтар 29 сир			
22-23	Аат түохтүүр Аат түохтүүр суолтата, морфологическай бэлиэтэ, этиигэ ханнык чилиэн буолара.	Аат түохтүүрү, даһаанын ааты уонна түохтүүрү сатаан араарар. Этии чилиэнинэн ырытар	5 2	55 эрч	14.11-19.11		

24	Аат туохтуур аат суолтатын ылыыта	А/т түһүгүн билэр, араарар, сатаан ырытар	1	57 эрч	21.11-26.11		
25	Аат туохтууру саңарар саңаҕа туттуу	Ааттыйбыт а/т ыйытыы туруоран тизкистэн булар, быһаарар	1	62 эрч			
26	Аат туохтууру сана чааһынан ырытыы	А/т сана чааһынан ырытар	1	сорудах 37 сир	28.11-03.12		
27	Сыһыат туохтуур Сыһыат туохтуур өйдөбүлэ	С/т этииттэн үонна тизкистэн булар	4 1	67 эрч			
28	Сыһыат туохтууру саңарар саңаҕа туттуу	С/т арааһын билэр, быһаарар. С/т сатаан саңарар саңаҕа туттар	1	72 эрч	05.12-10.12		
29	Сыһыат туохтууру хатылааһын	Тута, кэлин арааһын сатаан үөскэтэр, туттар.Сыһыат туохтууру сатаан үөскэтэр, этиигэ туттар	1	74 эрч			
30	Туохтуур бөлөхтөрүнэн хатылааһын	Барбыт билиини чинэтии	1	ситэрии	12.12-17.12		
31	Сыһыат Сыһыат өйдөбүлэ	Сыһыаты этииттэн, тизкистэн булар	5 1	таблица			

32-33	Сыһыат араана	Сыһыат араанын сатаан наардыыр, үөскэтэр.	2	84 эрч	19.12-24.12		
34	Сыһыаты хатылаанын Саңа чаанынан ырытыы	Сыһыаты санарар сана5а таба туттар Сыһыаты сана чаанынан ырытар	1	88 эрч	26.12-31.12		
35	Хонтуруолунай үлэ		1				Аахпыттан суруйуу
36-37	Көмө саңа чаастара Эбиискэ өйдөбүлэ, арааыа	Эбиискэни атын саңа чаастан араарар, өйдүүр, сыаналыыр, араанын билэр.	6 2	93эрч таблица	10.01-14.01		
38	Сыһыан тыл өйдөбүлэ, арааыа	Сыһыан тылы саңа чаастан араарар, өйдүүр, сыаналыыр. Сыһыан тыл сахалыы кэпсэтиигэ биир бастын ньыма буоларын өйдүүр	1	у/у тиэкистэн булан үһүл, 98 эрч	16.01-21.01		
39	Дьөнүөл өйдөбүлэ, арааыа	Дь. атын көмө саңа чааһыттан араарар	1	103 эрч			
40	Ситим тыл өйдөбүлэ	Ситим тылы атын көмө чаастарыттан араарар, этиигэ туттар	1	108 эрч	23.01-28.01		
41	Ситим тыл араана	Ситим тыл араанын билэр, этиигэ туттар. Баһылатан холбуур ситим тыл араанын билэр.	1	110 эрч			
42	Саңа аллайыы өйдөбүлэ	Саңа аллайыыны атын саңа чааһыттан араарар, сатаан туттар.	1	115 эрч	30.01-04.02		

43	Көмө саңа чаастарын хатылаанын	Көмө сана чаастарын араарар, билэр, туттар	1	соруудах 62 сир			
44- 45	Саңа чаанын барытын хатылаанын	Сана чаастарын барытыгар ылбыт билиитин чингэтии	2		06.02- 11.02		соруудахтар
	2салаа.Ситимнээх саңа		21				
46	Ситимнээх саңа хатылаанын	Урут барбыты хатылаанын	1	69 сир	13.02- 18.02		
47- 48	Уус-уран стиль Айыл5аны хоңуйуу	Уус-уран истиили атын истииллэртэн араарар. Аахпыт у/у истииллээх тиэкини сиңилии сүрүйар. У/у истиил тылын-өңүн билэр, быһаарар.	6 2	126 эрч	20.02- 25.02		
49- 50	Киһини ойуулаанын	Тиэкискэ киһини ойуулуур ньыманы булан ырытар, тиэкини автор тылын туһунан сиңилии кэпсиир	2	129 эрч	27.02- 04.03		
51- 52	Киһини ойуулаанын	Киһини у/у ойуулуур-дьүһүннүүр ньымалары сатаан туттар	2	133 эрч	06.03- 11.03		
53- 54	Публицистика истиилэ	Публицистика истиилин атын истиилтэн араарар, уратытын быһаарар	6 2	140 эрч	13.03- 18.03		
55	Хонтуруолунай үлэ		1				аахпыттан сүрүйуу

56	Дьыала истиилэ	Дьыала истиилинэн туьанан докумуон сатаан толорор, олоххо туьанар	1	тиэкиһинэн үлэ	03.04-08.04		
57	Наука истиилэ	Наука истиилин тылын-өһүн, уратытын билэр	1				
58	Истииллэри хатылааһын	Истииллэри хатылыыр, чинэтэр. Тиэкиһи сатаан ырытар	1	ситэрии	10.04-15.04		
	Сана тиибэ		6				
59-60	Сэһэргээһин	Сэһэргээһин тиэкис истиилин быһаарар. Сэһэргиир тиэкиһи сатаан толкуйдуур, былаан оңорор	2	143 эрч	17.04-22.04		
61-62	Ойуулааһын	Ойуулааһын өйдөбүлүн, түтүлүн билэр. Судургу уонна уус-уран ойуулааһыны араарар, сатаан ырытар.	2	146 эрч	24.04-29.04		
63-64	Тойоннооһун	Тойоннооһун өйдөбүлүн, түтүлүн билэр. Тиэкиһи сыаналыыр. О5о бэйэтэ текст оңорор дьоһурун сайыннарыы	2	150 эрч	03.05-06.05		
65	Хонтуруолунай үлэ		1		10.05-13.05		
66	Сыллааһы барбыты хатылааһын	Сылы быһа үөрэппитин хаттаан саныыр, саабыланар	1		15.05-20.05		
67-68	Сыл устатыгар ылбыт билиини бэрэбиэркэлиир үлэ		2		22.05-27.05		тест
	Барыта:		68 ч.				

